

**ВОЄННИЙ СТАН В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВА ПРЕДМЕТУ
ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ:
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Шкута Олег Олегович

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри професійних та спеціальних дисциплін,
Херсонський факультет Одеського державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Військова агресія російської федерації проти України 2014 р., яка супроводжувалася окупацією, а згодом анексією Автономної Республіки Крим, військовими діями на сході України, в окремих регіонах Донецької й Луганської областей, розпочата 14 квітня 2014 р. антитерористична операція, а з 30 квітня 2018 р. Операція Об'єднаних сил та повномасштабне військове вторгнення рф, результатом чого став проголошений 24 лютого 2022 р. в Україні воєнний стан, не лише позначилися на кримінально-правовій статистиці злочинності в державі, а й стали предметом нових наукових досліджень.

У кримінології більшість українських учених відстоює позицію, згідно з якою стан і тенденції окремого роду злочинності прямо залежать від стану загальної злочинності в державі, що перебуває в тісному взаємозв'язку із загальними, економічними, політичними, соціальними, правовими, організаційними, морально-психологічними та іншими процесами.

До проголошення в Україні воєнного стану така тенденція знаходила своє практичне підтвердження. Проте на прикладі на прикладі проведеного нами наукового дослідження стану й тенденцій вчинення військових кримінальних правопорушень в контексті загальної злочинності було встановлено, що ані загальносоціальні, ані економічні та соціальні процеси в країні не справляють такого надзвичайного впливу на зростання кількості військових кримінальних правопорушень, як зміна воєнно-політичної ситуації в державі [1, ст. 86].

У контексті загальної злочинності показник вчинення військових кримінальних правопорушень у 2014 р. становив 0,8% (4153/529 139), у 2015 р. – 1,1% (6213/565 182), у 2016 р. – 0,6% (3650/592 604), у 2017 р. – 0,9% (4577/523 911), у 2018 р. – 0,8% (3694/487 133), у 2019 р. – 0,8 (3616/444 130), у 2020 р. – 1,1% (4055/360 622) 2021 р. –

0,9% (3037/321 443), у зв'язку із чим можемо констатувати, що з 0,065% у 2013 р. протягом наступних дев'яти років (2014 р. – 24.02.2022) військові кримінальні правопорушення в системі загальної злочинності в державі стали займати близько 1%.

Введений Указом Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. [147] воєнний стан став лакмусовим папірцем до рекордного зростання військової злочинності, у зв'язку із чим на тлі загального зменшення злочинності в державі набуло стрімкого зростання вчинення військових кримінальних правопорушень, середній коефіцієнт якого за 2022 р. – 3,8% у системі загальної злочинності по державі та в 4,5 рази перевищив показник 2021 р. [2, ст. 102].

До прикладу, протягом січня-лютого 2022 р. в Україні було зареєстровано 569 військових кримінальних правопорушень. Лише протягом першого місяця повномасштабних військових дій з РФ в умовах воєнного стану (березень 2022 р.) кількість вчинених військових кримінальних правопорушень зросла майже втричі (1510).

За 2022 рік в Україні було вчинено 362 636 кримінальних правопорушень, з яких 13766/3,8%.

Незважаючи на українсько-російську війну у 2023 році загальна кількість вчинених кримінальних правопорушень склала 475 595, що на чверть (24,8%) перевищило показники минулого року. З них 28 666 склали військові кримінальні правопорушення, що більше ніж в 2 рази перевищило показники минулого року.

Як бачимо, зважаючи на окреслену вище проблему, сьогодні в Україні надзвичайно мало сучасних кримінологічних досліджень присвячених дослідженню злочинності в умовах воєнного стану, що являється предметом нових наукових пошуків.

Література:

1. Шкута О.О. Детермінанти злочинності у Збройних Силах України в умовах воєнного стану / Поліцейська юрисдикція в умовах воєнного стану: монографія / за заг. ред. Д.В. Швеця, М.О. Семенишина. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 552 с.

2. Дезертирство в Україні: кримінально-правовий та кримінологічний аспект : монографія / А.О. Кавунська, М.В. Корнієнко, О. О. Шкута. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 226 с.